

KAI SUBYRĖJO PASAULIS

JOHN BOYNE

Iš anglų kalbos vertė
Irena Jomantienė ir Milda Dyke

Sofoklis

VILNIUS, 2023

Skiriu Markusui Zusakui

TURINYS

1 dalis	
<i>Velnio duktė</i>	9
LONDONAS 2022 / PARYŽIUS 1946	
Interliudas	
<i>Tvora</i>	125
LONDONAS 1970	
2 dalis	
<i>Nuostabūs randai</i>	133
LONDONAS 2022 / SIDNĖJUS 1952	
Interliudas	
<i>Berniukas</i>	257
LENKIJA 1943	
3 dalis	
<i>Galutinis sprendimas</i>	271
LONDONAS 2022 / LONDONAS 1953	
Epilogas	367
Autoriaus žodis	379

I DALIS

Velnio duktė

LONDONAS 2022 / PARYŽIUS 1946

Jei, kliaunantis Volteru, kiekvienas žmogus kaltas dėl viso savo nepadaryto gero, tai aš praleidau visą gyvenimą įtikinédama save esanti nekaltą dėl viso tokio blogio. Man buvo paranku išstisus savanoriškos tremties iš praeities dešimtmečius matyti save kaip istorinės amnezijos auką, kaip išteisintą bendrininkę, kurios kaltė atleista.

Bet paskutinis mano pasakojimas prasideda ir baigiasi tokiu kasdieniu daiktu kaip kartono peilis. Maniškis buvo prieš keletą dienų sulūžęs, bet pamaniusi, kad visai naudinga tokį įrankį turėti virtuvės stalčiuje, užsukau į vietos buties prekių krautuę ir įsigijau naują. Grįžusi radau nekilnojamojo turto agento laišką, panašius buvo gavę visi Vintervilio apartamentų gyventojai: mus mandagiai informavo, kad apačioje manojo esantis butas bus parduodamas. Senasis jo šeimininkas ponas Ričardsonas pragyveno pirmajame bute apie tris dešimtis metų, bet prieš pat Kalėdas pasimirė, palikęs būstą tuščią. Jo dukra logopedė gyveno Niujorke ir, kiek žinojau, į Londoną grįžti neketino, tad susitaikiau su ta žinia, kad netrukus man teks norom nenorom koridoriuje bendrauti su nepažįstamu asmeniu, gal net dėtis, kad domiuosi jo ar jos gyvenimu, arba būti priverstai atskleisti vieną kitą detalę iš savojo.

Mudu su ponu Ričardsonu mėgavomės tobula kaimynyste – nuo 2008-ųjų nebuvo ištarę vienas kitam nė žodžio. Kai

jis čia tik apsigyveno, sutarėme puikiai, jis kartais pakildavo į viršų sulošti šachmatais su mano velioniu vyru Edgaru, tačiau tarpusavyje taip niekad ir nebendravome daugiau, nei reikalavo mandagumas. Jis visada kreipėsi į mane – ponias Fernsbi, o aš jį visada vadinau ponu Ričardsonu. Paskutinį kartą esu įkėlusį koją į jo butą praėjus keturiems mėnesiams po Edgardo mirties, kai Ričardsonas pakvietė mane vakarienės. Priėmusi kvietimą, gavau įsimylėjęlio pasiūlymą, kurį atmečiau. Atstumtas jis labai įsižeidė, ir mes tapome veik nepažįstami, kiek tai įmanoma viename name gyvenantiems žmonėms.

Mano Meifero namai nekilnojamojo turto registre vadinami butu, tačiau tai kone tas pats, jei karalienės Vindzoro pilį apibūdintume kaip priebėgą savaitgaliui. Apartamentai mūsų name – o tokių būstų esama penkių, vienas – pirmame aukšte ir po porą kituose dviejuose – siekia apie šimtą keturiasdešimt kvadratinų metrų puikiausio Londono nekilnojamojo turto ploto, kiekviename po trejetą miegamųjų, pustrėčio vonios kambario bei vaizdas į Haid Parką, ir dėl to kiekvieno jų vertė, kaip mane patikimai informavo, nuo poros iki trejeto milijonų svarų sterlingų. Mums susituokus, Edgaras po kelerių metų netikėtai iš senmergės tetos paveldėjo solidžią pinigų sumą, ir nors pats būtų norėjęs persikelti iš Londono centro į ramesnę vietą, aš buvau savarankiškai patyrinėjusi ir užsibrėžusi gyventi ne tik Meifere, bet būtent šiame konkrečiame name, jei tai būtų įmanoma. Anuo metu finansiskai tai neatrodė realu, tačiau vieną dieną, kai lyg *deus ex machina* būdu pasimirė teta Belinda, viskas pasikeitė. Vis ketinau paaiškinti Edgarui, kodėl taip veržiausi čia gyventi, tačiau to taip ir nepadariau, ir dabar gerokai gailiuosi.

Mano vyras labai mylėjo vaikus, bet aš sutikau tik dėl vieno ir 1961 metais pagimdžiau mūsų sūnų Keideną. Pastaraisiais metais, kai būsto vertė pakilo, Keidenas ėmė skatinti mane parduoti šį butą ir nusipirkti ką nors kukliau pigesnėje miesto dalyje, bet

aš įtariu, kad jam neramu, jog galiu sulaukti šimto metų, o jam maga gauti savo paveldo dalį, kol tebėra jaunas, kad galėtų tuo pasidžiaugti. Jis buvo trejetą kartų susituokęs, o dabar susižadėjo ketvirtą, ir aš nebesivarginu susipažinti su jo gyvenimo moterimis. Paaiškėjo, kad vos su kuria nors susipažistu, ji kažkur išsiunčiama ir pakeičiama kita, tačiau prireikia laiko, kol išsiaiškinu jų keistumus, panašiai kaip naujos skalbyklės arba televizoriaus. Vaikystėje Keidenas taip pat negailestingai elgėsi su savo draugais. Mes nuolat kalbamės telefonu, kas porą savaitių jis aplanko mane vakarienės, bet mūsų santykis sudėtingas, iš dalies pažeistas tų vienu metų, kai, jam būnant devynerių, buvau pasitraukusi iš jo gyvenimo. Ir tikrai, su vaikais man nesmagu, o maži berniukai mane itin vargina.

Dėl naujo kaimyno nerimavau ne dėl to, kad jis ar ji galėtų be-reikalingai triukšmauti, – šių būstų garso izoliacija puiki, o tos kelios vietos, kuriose girdėti daugiau, man puikiai žinomos, ir per šiuos metus įpratau prie tų keistų garsų, kurie sklido pro pono Ričardsono lubas, – nepakeliama buvo tai, kad susigulėjusią mano pasaulio tvarką gali kas nors sujaukti. Vyliausi, kad gal čia įsikurs žmogus, kuris visai nesidomės aukščiau gyvenančia moterimi. Koks nors senyvas neįgalus asmuo, retai paliekantis namus, kas rytą lankomas ateinančios pagalbininkės. O gal jauna karjeros moteris, kuri penktadieniais pradings į savaitgalio namus, grįš vėlai sekmadienį, likusį laiką leis biure ir sporto salėje. Per namą nusirito gandai, kad garsus popmuzikos atlikėjas, devintajame dešimtmetyje įkopęs į karjeros viršūnę, svarstė, ar neįsikūrus čia senatvėje, bet laimė, kad jam kažkas nepavyko.

Mano užuolaidos truktelėdavo kaskart prie durų privažiavus nekilnojamojo turto agentui, atlydėjusiam klientą apžiūrėti buto: mintyse įsidėmėdavau kiekvieną galimą kaimyną. Buvo daug vilčių teikiantys vyras su žmona, tik įkopę į septintąją dešimtį, – jie kalbėjo taip tyliai ir maloniai, susikibę už rankų teiravosi, ar čia

galima laikyti augintinius, – aš klausiausi laiptų aikštelėje, – ir atrodė nusivylę išgirdę neigiamą atsakymą. Lankėsi homoseksuali pora virš trisdešimties, sprendžiant pagal jų apšiurusius drabužius ir apskritai nevalyvą išvaizdą veikiausiai pasakiškai turtingi, tačiau jie pareiškė, kad ši erdvė jiems šiek tiek per maža ir kad jie negali susisieti su jos pasakojimu. Jauna paprastų bruožų moteris, niekaip neužsiminusi apie savo ketinimus, o vien tik paminėjusi, kad kažkas, vardu Styvenas, žavėtusi aukštomis lubomis. Suprantama, aš vyliausi, kad apsigyvens gėjai – jie būna geri kaimynai, o jiems susilaukti palikuonių tikimybė tokia maža, tačiau pasirodė, kad jie susidomėjo visų mažiausiai.

Prabėgus kelioms savaitėms nekilnojamojo turto agentas jau nieko nebeatvesdavo apžiūrėti, būstas išnyko iš sąrašo internete, ir aš spėjau, kad sandėris įvyko. Patinka tai man ar ne, vieną dieną prabudusi rasiu kraustytojų autobusiuką, stovintį prie lauko durų, ir kas nors – arba net keli asmenys – įkiš raktą į lauko durų spyną ir apsigyvens apačioje.

O, kaip aš to bijojau.